

KETTUSVIESTI

HUHTIKUU

2022

Sisältö

<i>Puheenjohtajan palsta.....</i>	3
<i>Sukuseuran vuosikokous heinäkuussa 2022 .....</i>	4
<i>Ilomantsi kesällä 2022.....</i>	5
<i>Reissut vanhaan karjalaan ovat ohitse.....</i>	6
<i>Novgorodin vatjalaisen viidenneksen verokirja.....</i>	7
<i>Rajantakaiset kylät.....</i>	9

Puheenjohtajan palsta

Tuula Luomala

Hyvät Kuolismaan Kettusten sukuseuran jäsenet!

Nyt voi huudahtaa ihanaa. Kevät on saapunut tänne Pohjolan perukoille ja pääsee suunnittelemaan tulevan kesän ohjelmaa, vaikka koronavirus (Covid-19) ei ole vielä kokonaan keskuudestamme hävinnyt. Positiivinen uutinen on, kun sukukokous päästään pitämään tänä vuonna heinäkuun 9. päivä ja pitopaikka on monelle tuttu, historiallinen Möhkö ja siellä Manta Majatalo (Möhkön koulu). Ilmoittautumiset ja samalla osallistumismaksu/ruokailu 25 € pyydetään suorittamaan 15.6.2022 mennessä sukuseuran tilille. Ohjelma ja ohjeet sekä pankkitilinumero löytyvät seuran omilta sivuilta **www.kuolismaankettuset.fi** Siispä, käy kurkkaamassa mitä mielenkiintoista olemme suunnitelleet tapaamispäivälle. Lisäksi on paikallaan muistuttaa jäsenistöä, että yhteystiedot mm. sähköpostiosoitteen on hyvä muistaa ylläpitää ajan tasalla ja ilmoittaa muutokset sihteerille helposti nettisivujen kautta. Tästä tärkeästä asiasta kannattaa pitää ”puskaraudio” liikkeellä.

Hyvää – Aurinkoista Kevätaikaa - Nähdään heinäkuussa - Möhkössä

Sukuseuran vuosikokous heinäkuussa 2022

Pidimme 10. huhtikuuta Kuolismaan Kettusten hallituksen kokouksen etänä ja kaikki hallituksen jäsenet olivat kokouksessa läsnä. Edellä puheenjohtajamme kertoi, että lauantaina 9. heinäkuuta kello 9.00-13.00 pidämme muutaman vuoden tauon jälkeen sukuseuran vuosikokouksen Möhkössä vanhalla kansakoululla (Mantan majatalossa). Noudatamme kokouksen aikana voimassa olevia terveysturvallisuusmääräyksiä ja tilaisuus striimataan Teamsin kautta halukkaille. Tarkemmat ilmoittautumisohjeet löydät sukuseuran kotisivuilta samoin maksuohjeet lounasruokailua ja etäkokousta varten.

Ohjelmassa on vuoden 2022 kunniajäsenen julkaiseminen, sukuseuran vuosikokous ja vietämme hetken aikaa yhdessä sukulaisia tapaamassa. Jorma Ikonen tulee tilaisuuteen esitelmöimään Möhkön historiasta ja tilaisuuden päätämme yhteiseen sukulounaaseen.

Iltapäivällä klo 14.00 alkaa Möhkön teatterissa ”Vielä se onnikin potkii” esitys, Jos saamme kasaan 16 lähtijää teatteriin, liput maksavat vain 10 €/aikuinen, muutoin hinnat ovat 15/12 €. Muistakaa ilmoittaa ilmoittautumisen yhteydessä, oletteko lähdössä teatteriin!

Tervetuloa sukukokoukseen!

Seuraavana päivänä Möhkössä on Ruukkipäivät, joten kannattaa tulla etempääkin juhlimaan keskikesää Ilomantsiin.

Ilomantsi kesällä 2022

Ensio Kettunen

Ohessa muutamia kesän 2022 tapahtumia Ilomantsissa. Lisätietoa tapahtumista löydät Pogostan Sanomista ja nettisivuilta.

1.5.2022 Möhkön vapputapahtuma

Teatteri Möhkö esittää "Vielä se onnikin potkii"

pe 1.7. klo 19 ensi-ilta

la 2.7. klo 14

su 3.7. klo 14

ma 4.7. klo 19

la 9.7. klo 14

su 10.7. klo 16 ruukkipäivä

ma

11.7. klo 19

la 23.7. klo 14

su 24.7. klo 14

pe 29.7. klo 22 yönäytös

la 30.7. klo 22 yönäytös

ma 1.8. klo 19

Liput 15 €/12 €, ryhmät 10 €/hlö, jos on 16 tai enemmän

9.7.2022 Kuolismaan Kettusten vuosikokous Möhkön Mantan Majatalossa

10.7.2022 Ruukkipäivä Möhkössä "Että muistaisimme"

17.7.2022 Pieni pyhiinvaellus Pappilanvaaralle, kesto noin 2 h. Matkalla esitellään pappilanvaaran historiaa, omat eväät mukaan

Karhufestivaalit ja Villiruokafestivaali Ilomantsissa 11. – 13.8.2022

Valon Yö Möhkössä elokuun viimeisenä viikonloppuna.

Reissut vanhaan karjalaan ovat ohitse

Ensio Kettunen

Vuosikymmeniä perinteenä jatkuneet kesämatkat karjalaan ovat nyt ohitse. Venäjän aloitettua 24. helmikuuta 2022 hyökkäyksen Ukrainaan ja sen jälkeiset tapahtumat estävät kaikenlaisen yhteydenpidon rajantakaisiin kyliin. Omalla kohdalla tulevalle kesälle olin suunnitellut sotahistoria- ja luostarimatkaa Aunukseen sekä sotavainajien etsimisreissua Liusvaaraan. Liusvaaraan katosi heinäkuussa 1944 noin 70 suomalaissotilasta ja heistä teimme kahden kaverin kanssa selvitykset, mille alueelle kukin sotilaista oli kadonnut. Selvitysten perusteella olisimme päässeet kesällä etsimään venäläisen yhteistyökumppanin kanssa kadonneita sotilaita Liusvaarasta (Korkeavaara, Salmijärven risteys ja Ondronvaara itäpuolinen maasto). Venäjän sotilaiden Ukrainassa tekemien epäinhimillisten tekojen vuoksi emme lähde missään tapauksessa rajan taakse. Se on suuri pettymys varmaan kadonneitten omaisille, mutta tuskin minkäänlaista yhteistyötä voidaan tehdä venäläisten kanssa vuosikausiin, ehkä vuosikymmeniin.

Kävin ensimmäisen kerran Neuvostoliitossa/Venäjällä syksyllä 1988 tai 1989. Sen jälkeen käyntikertoja on tullut satoja. Vuosien mittaan näytti siltä, että voisin eläkkeellä viihtyä pidempiäkin aikoja rajan takana karjalassa tutkimassa vanhoja suomalaisten asuinpaikkoja. Tavoitteena oli tutustua myös venäjän karjalan alueen rakennuskantaan, mutta nyt kaikki haaveet ovat mennyttä aikaa.

Vuosien mittaan huomasin, että pääosa karjalassa ja Aunuksessa asuvista ihmisistä oli ihan tavallisia ihmisiä, mutta mitenkä lienee nyt? Levana tutkimuslaitoksen mukaan putinia kannattaa 83 % venäläisistä, mutta itse en usko noin suureen kannatuslukuun. Karjalassa ja Aunuksessa asuu pääosin köyhiä ihmisiä, jotka saavat palkkaa tai eläkettä 100–300 € kuukaudessa. Sillä rahalla tulee juuri ja juuri toimeen. Kun hinnat nousevat sodan seurauksena, heidän toimeentulonsa vaarantuu ja varmaankin putinin kannatus laskee vyön kiristyksen ohessa. Mutta ennen sanottiin ”mitäpä itket maahan kaatunutta maitoa”. Sillä tarkoitettiin sitä, että kun vahinko on tullut, sitä ei kannata jäädä suremaan. Venäjän kansa tulee kärsimään putinin teoista vielä kymmeniä vuosia.

VI. Ilomantsin Iljan pokosta.

Pokostassa on Elias profetan kirkko, pokostalla verosta vapaita: (t) pappi Ivan, (t) kirkonvartija Gridka, heillä on kirkon peltoja kahden ruiskorobjan kylvöksi, vaan joutsia ei heille ole pantu.

Ilomantsin pokostassa Suuriruhtinaan verokylä, Kasimirin entisiä.

Annettu maaherralle kaikkine saatavineen ja veroineen paitsi obsjaveroa.

Kosutjärven kylä. (t) Ivashko Selivanov, (t) Jakush Sidkov, (t) Senka Vasjkov; kolme jousta.

Asilan kylä Ilomantsissa. (t) Jakush Selivanov, (t) Mikiforik Selivanov; kaksi jousta.

Ja vanhan kirjoituksen mukaan oli kaksi kylää, niissä viisi taloa, ihmisiä niissä kuusi henkeä, kuusi jousta, kaksi auraa, ja joutsi kirjoitettu obsjan sijasta.

Vanhaa veroa läksi kaksi näätä, kymmenen oravaa, ja tämän veron sijasta antoivat aprakkaa vanhan kirjoituksen mukaan kymmenen riunaa ja kymmenen tenkaa. Ja vanhan kirjoituksen aikana hävisi yksi henki.

Ja uuden kirjoituksen mukaan on kaksi kylää, niissä viisi taloa, ihmisiä niissä viisi henkeä, viisi jousta, yksi ja kaksi kolmatta osaa auraa. Suuriruhtinaan veroa on pantu heille viisi riunaa, paitsi obsjaveroa.

Ja vanhan kirjoituksen aikana hävisi veroa neljä riunaa ja yhdeksän tenkaa. Ja näissä kylissä on kolme taloa autiona: Kosutjärvellä talo, ja Asilassa kaksi taloa.

Kuten edellisellä sivulla huomasit, Ilomantsin pogostaa kutsuttiin 1500-luvulla Iljan Pogostaksi. Verokirjan alussa mainitaan tuolloin seitsemän kylää kirkonkylän ulkopuolella ja niissä oli yhteensä 51 talo ja kylissä asukkaita 75. Verokirjassa mainitaan ensimmäisinä Mekrijärven pohjoinen kylä ja Mekrijärven pienempi kylä, jossa asuivat silloin mm. Oveseiko Nikitin, Olisiko Ivashkov jne... Suuremmassa kylässä asuivat mm. Fedko, Mihail ja Ostah Fominit. Sukunimet eivät sano meille mitään, eikä niistä löydy yhtymäkohtia nykyisiin Mekrijärven asukkaisiin.

Seuraavana mainitaan Koitereen kylät pohjoisessa (lienee Kivilahti) ja kylä saman järven luona. Kylissä asui yhteensä muutamia verovelvollisia. Tokrajärven kylässä asui ainakin 6–7 perhettä, Viinilahden kylässä kaksi verovelvollista, Riihiniemessä kolme ja Luhtapohjan kylässä kolme verovelvollista.

Ilomantsin kirkonkylässä, joka mainitaan nimellä "Ilomantsin perevaara Pyhän Iljan luona pogostalla". Ilomantsin "Ilomanets" kirkonkylässä asui 1500-luvulla toistakymmentä verovelvollista. Seuraavaksi verokirjassa mainitaan Lovenan eli Kuolismaan kylä ja siellä asui Jakush Rodionovin perhe. Viinilahden kylässä asui Miheiko Ivaskovin perhe ja Riihiniemen Sysmän kylässä veljekset Iholka ja Fedko Ivashkovin perheet. Näissä kylissä oli verokirjan mukaan kaksikymmentä taloa ja niissä asui 29 henkilöä.

Noutlahden "Melaselkä" varsinaisessa kylässä asui neljä verovelvollista ja Noutlahden järven luona neljä. Patrikassa "Patrikovan kylä" asui seitsemän verovelvollista. Yhteensä Noutlahden kylissä oli 14 taloa ja niissä asukkaita 26. Sonkajassa asui seitsemän verovelvollista. Ilomantsin Pogostalla oli myös ns. luostarikyliä esim. Koverossa.

Jos katsotaan kokonaisuudessaan Ilomantsin asutusta 1500-luvulla, niin Ilomantsin kylissä oli taloja vajaat 50 ja niissä asui vajaat sata verovelvollista. Sukunimiä ei silloin ihmisillä ollut, vaan toisena nimenä käytettiin isän nimeä esim. Semeko Timohin. Ilomantsiin muutti 1500-luvulla asukkaita Laatokan suunnalta, mutta kun Ilomantsiin perustettiin luterilainen seurakunta vuonna 1658 ja sen seurauksena pitäjään muutti luterilaisia asukkaista Savosta.

Rajantakaiset kylät

Ensio Kettunen

Aiemmissa Kettusviesteissä olemme tutustuneet lyhyesti Ilomantsi itäkyliin, Korpiselkään, Suojärveen, Soanlahteen, Suistamoon, Harluun, Salmiin, Värtsilään, Pälkjärveen, Sortavalaan, Ruskealaan, Impilahteen, Jaakkimaan, Lumivaraan, Kurkijoen ja Hiitolan pitäjään. Tässä lehdessä perehdymme lyhyesti **Kaukolan** pitäjän historiaan. Kaukolan naapurikuntia olivat Hiitola, Käkisalmi, Räisälä, Kirvu ja Rautjärvi.

Kaukolan kunnan pinta-ala oli ennen talvisotaa 268 km². Pitäjän asukasluku oli ennen talvisotaa 4 230 henkeä. Kaukolan pitäjässä oli 20 kylää, ne olivat; Kirkonkylä, Hautapelto, Heinsalmi, Hyypölä, Iknaattala, Järvenpää, Kaarlahti, Kankaanmäki, Keiholampi, Keräpelto, Kirkonmaa, Kortteensalmi, Koverila, Liinamaa, Miinajoki, Monittula, Munkinsalmi, Pataksela, Piiskusalmi, Riihilahti, Riihipelto, Rokosina, Suokkala, Säppää, Tervola, Uskinsaari ja Variksela.

Kaukola oli jaettu yhteentoista koulupiiriin ja niissä kaikissa oli kansakoulut. Kansakouluja oli mm. Kaukolan kirkonkylässä, Suokkaalassa, Liinamaalla, Ojajärvellä, Kortteensalmella, Koverilassa (alla kuva 2018), Järvenpäässä, Ala-Kaukolassa. Kirkonkylässä oli ala- ja yläkansakoulu, sekä jatkokansakoulu.

Kaukolan Järvenpään kansakoulu sota-aikana

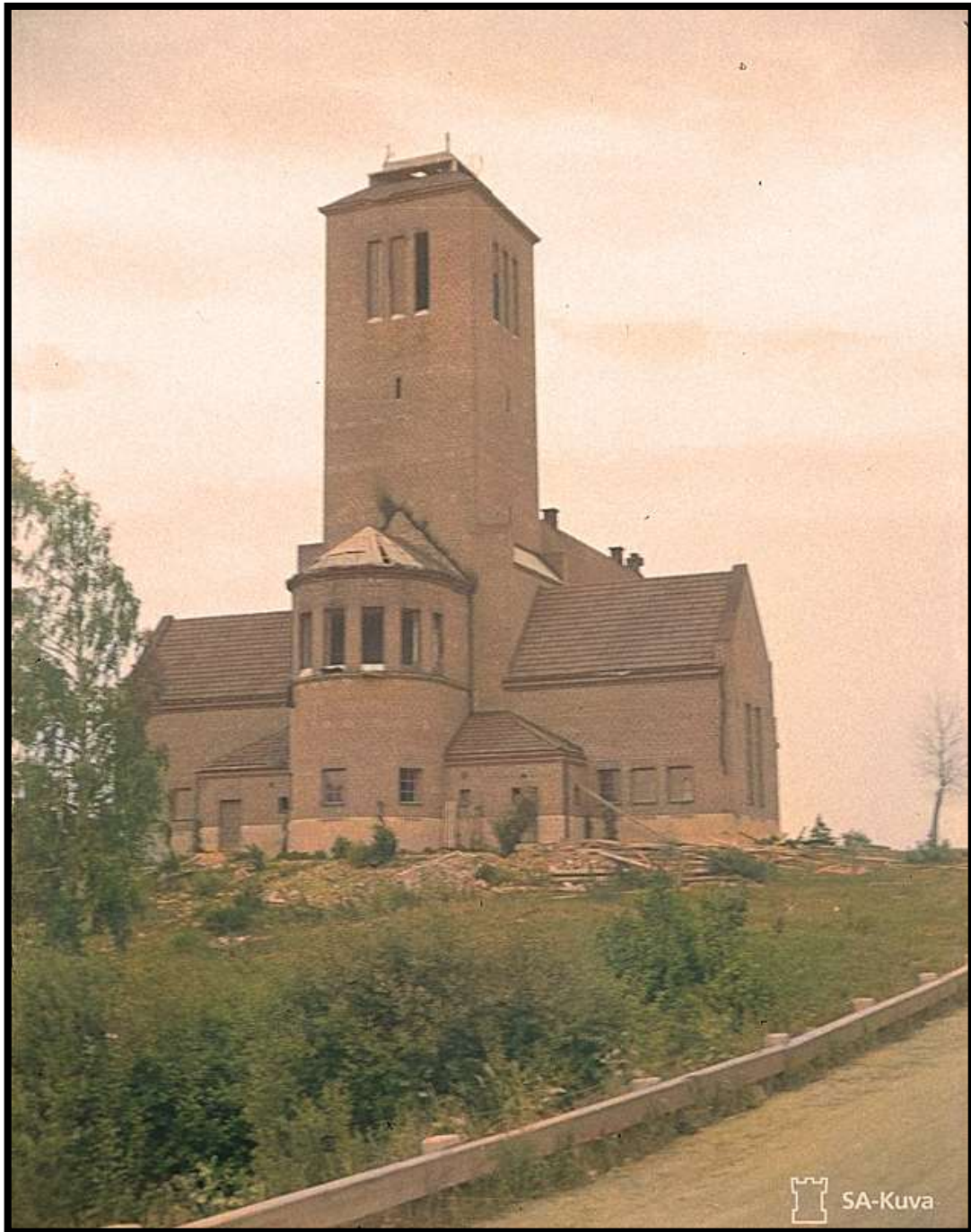

Kaukolan vanha kirkko, joka tuhoutui tuhopoltossa 1932. Uusi kirkko valmistui 3.9.1933, alla kuva Kaukolan kirkosta kesältä 2017

Kaukolan kirkossa toimi vielä 2021 Inkerin kirkko ja sitä tukivat useat suomalaiset seurakunnat. Kirkossa toimi Neuvostoliiton aikaan kanala ja se kunnostettiin 2000-luvulla jälleen kirkoksi.

Kaukolan kirkko syksyllä 1941